

šeše v poznejši zgodovinski dobi. — B. Milanović se bavi s staroslovenskim bogoslužjem v Istri: dr. Stojan Brajša piše o Istri sedamdesetih godina, Fr. Kos pa objavlja zanimivo zgodovinsko študijo o Solkanu v srednjem veku. —

Razveselili pa so me trije drugi članki:

V. Beléta Cerkevica sv. Justa v Kosečah in Cerkevica sv. Danijela pri Volčah in St. Staniča Iz zgodovine upodabljaajo obrti na Goriškem. Prva dva sta ilustrirana. Prav bi bilo, da bi se objavilo še več, posebno po vojni uničenega gradiva, kajti v njem so odsevi starih kulturnih zvez krajev, ki lahko po povojni restavraciji te sledove popolnoma zabrišejo. K uničenim slikam prezbiterijske sv. Danijela pri Volčah na Tolminskem pripominjam, da letnica 1525 popolnoma odgovarja stilističnemu značaju teh fresk in je datiranje v bližino tega leta neoporečno. Zanimivo je, da to delo, kolikor ga je mogoče presoditi po sliki Kristus na Oljski gori, močno spominja na slikarja prezbiterijske sv. Ožbalda nad Škofjo Loko, ki je mnogo slikal v okolici Škofje Loke in drugod po Gorenjskem, njegovo največje znano delo pa je pasijon v cerkvi sv. Petra nad Begunjami. Prezbiterijske sv. Ožbalda je datiran z letnico 1534¹. Reprodukcijska je sicer premajhna, da bi mogli na njeni podlagi delati nepobitne sklepe; vendar pa tudi ona zadostuje za dokaz vsaj delavniskega vpliva. Na mojstra prezbiterijske sv. Ožbalda spominja n. pr. zelo karakteristično gubanje oblek, ki predstavlja prav grob rokodelski shema za podeželskega fa presto slikarja; dalje čop las, viseč na čelo Kristusa in tretjega, za prednjima spečega apostola; zelo soroden je tudi tip brezbradega, risba rok in okvir s patroniranimi rozetami; obdelave pa ni mogoče primerjati na podlagi reprodukcije. Dejstvo delavniske skupnosti tolminskega slikarja in mojstra, čigar več del se nahaja v Poljanski dolini (slike pri Sv. Ožbaldu, Sv. Filipu in Jakobu in v Brodeh), je zanimivo v zvezi s tem, kar ugotavlja St. Stanič v članku Iz zgodovine upodabljaajo obrti na Goriškem. Izraz upodabljaajoča obrt je popolnoma umesten. Ugotovitve, četudi slučajne in nepopolne, so dragocene; saj nam manjka takorekoč najprimitivnejših zbirk tozadevnega gradiva. »Ljudski barok« je splošno srednjeevropski pojav v XVII. in XVIII. stol. Delavnice so se nahajale po vseh važnejših krajih dežele in so ustvarjale po vzorcih, ki so romali iz delavnice v delavnico ter jih je zelo naglo širila in izmenjavala živahna zveza med delavnicami in potovanja vajencev. 24 godcev na oltarju sv. Jerneja so bili čisto gotovo angeli z godali. Opozarjam n. pr. na lep primer v velikem oltarju na Suhi pri Škofji Loki in oltarje cerkve sv. Miklavža pri Čadramu na Štajerskem. Cerkljanska upodabljaajoča obrt XIX. stol. je bila na dobrem glasu na Kranjskem. Opozarjam na njen vpliv celo in posebno v Beli Krajini, kjer

¹ Prim. Fr. Stelè, Gotsko stensko slikarstvo na Kranjskem v knjigi Buličev Zbornik, Zagreb — Split 1924, str. 489; tam tudi sliki št. 14 in 15.

je Jurij Tavčar ustvaril več del (n. pr. v Dragatušu in Božjakovem) ali na napis na hrbtu vel. oltarja v cerkvi v Doblíah pri Črnomlju, da je narujen »von dem berühmten Josef Strauss aus Rauna im Bez. Kirchein 1863«. — Naj tudi sledeči letniki almanaha ne pozabijo na umetnostne spomenike! — V knjigi sta dalje dve dobri reprodukciji Pilonovih portretov (sestra Milka in L. Špacapan), dekorativno zelo učinkovito naslovno stran pa je narisal L. Špacapan. Goričani imajo korajžo. Frst.

Vjestnik za arheologiju i historiju dalmatinsku, izdan od Fr. Bulića i M. Abramića, L. XLIII in XLV. Split.

L. XLIII, prinaša obširno razpravo Fr. Bulića z naslovom »Stridon, Grahovopolje u Bosni, rodno mjesto Sv. Jeronima«, s katero se je pri nas kritično bavil dr. Fr. Kovačič v Časopisu za zgodovino in narodopisje. Važen je dalje članek P. Kolendića »Slikar Ivan Čulinović u Šibeniku« (Giorgio Schiavone), ki je opremljen z obširnim arhivalnim gradivom. Knjigi je dodano Poročilo Pokrajinskega konservatorskega urada v Splitu in Povjerenstva Dioklecijanove palače od prestopanja teh poročil v dunajskih Mitteilungen der Zentralkommission für Denkmalpflege pa do konca l. 1920; dalje Ljubo Karamanov spis Pitanje odstranjenja zgrade stare biskupije u Dioklecijanovoj palači u Splitu. Ta članek je zelo zanimiv, ker podaja zgodovinski pregled enega vprašanjskega spomeniškega varstva, ki je postalo ko malo katero načelne važnosti. Stara biskupija, ki jo je zač. leta 1924 uničil požar, je bila stavba, ki sama na sebi nima skoro nobene umetnostno zgodovinske ali samostojno estetske cene, ki pa je v karakterističnem miljeju splitskega starega mesta igrala važno vlogo kot severna ograja po več odstranjenih stavbah izpraznjenega prostora severno od mavzoleja (= stolnice). Študija o tem vprašanju, ki je obširno zastavljena, je zelo poučna. Vprašanje, ki ga obdeluje, je za Split tako pereče, da celo po uničenju tega poslopja ni odstavljeno z dnevnega reda, ampak ga bo mogoče povoljno in v korist Splitu rešiti le s temeljitim poznanjem njegovega dosedanjega razvoja in le na osnovi edino pravilnega načela, ki ga je formuliralo Povjerenstvo za Dioklecijanovo palačo l. 1903, da je mogoče izolirati nekatere važnejše ohranjene dele palače, toda le v zvezi z varovanjem značilnega splitskega miljeja. Z uničenjem biskupije je povoljna rešitev postala še bolj težavna, posebno pa če ne zmaga uvidevnost in se ne vzameta za podlago ostanek porušene palače ter vsem zahtevam spomeniškega in miljejnega varstva zlahka prilagodljivi Niemannov projekt.

L. XLV. priobčuje poleg mnogih malih publikacij in poročil o novjših najdbah obširen pregled »O nekim novijim publikacijama o historiji umjetnosti u Dalmaciji«, napisan po Lj. Karamanu. Kot priloga je izšel M. Perojevića spis Ninski biskup Teodozije (879—892) in Poročilo o delovanju Pokrajinskega konservatorskega urada za Dalmacijo v letu 1922. Frst.